Єднаймося в Просвіті!

ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА

Українцю!
28 жовтня ти маєш нагоду
Гідну долю обрати
Вітчизні своїй,
І родині своїй, і своєму народу,
Ради них у цей день
помилитись не смій.
Анатолій КИЧИНСЬКИЙ,
м. Херсон

№ 40 (403)
4 жовтня 2012 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ "Ідея Банк" МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

ДІЯ

ЗАХИСТИМО МОВУ – ЗБЕРЕЖЕМО УКРАЇНУ!

Форум «Захистимо мову – збережемо Україну», ініційований Всеукраїнським товариством «Просвіта» імені Тараса Шевченка, відбувся у Києві. У ньому взяли участь патріотичні громадські організації, творчі спілки, партії і громадяни, яким не байдужа доля нашої держави. Вони рішуче й категорично виступили проти антиконституційної злочинної мовної політики нинішньої влади, яка веде до міжнаціональної ворожнечі й може спричинити розвал держави. «Це Чорнобиль у духовній царині», назвав таку політику голова ВУТ «Просвіта» Павло Мовчан.

Форум звернувся до українського народу із закликом стати на захист української мови і України.

БЕЗ МОВИ НЕМАЄ НАЦІЇ!

Дорогий український народе!

8 серпня 2012 року українська мова стала останньою лінією оборони нашої історії, нашої традиції, нашого майбуття, а відтак – нашої державної цілісності.

Замах на мову – замах на життя Української нації, яка не скорилася зайдам і окупантам різних мастей протягом століть. Теперішні україноненависники, які розграбували Україну, у стінах Верховної Ради та на Банковій, замість дбати про свій народ, виконують політичні замовлення чужої держави. За всі роки незалежності Україна не стояла так близько перед втратою свого суверенітету. Розроблена багатоходівка, яка передбачає через мовне питання та наступні референдуми розчленувати Україну.

Не даймо жодного голосу правлячій коаліції, хто замахнувся на мову!

Будьмо свідомі цієї загрози, і не допустімо реалізації цього сатанинського задуму.

Не відступаймо! Не корімося! Не біймося!

Україна – наш дім! Не дамо його підпалити нікому!

«Хто вважає на вітер,
не буде той сіяти,
а хто споглядає на хмари,
не буде той жати»
Св. Письмо, книга Еклезіястова 11, 4

Зараз, перед обличчям загрози, нам слід єднатися, зміцнювати національні позиції…
Будемо дрімати, візьмуть нас голими руками. Важкою буде доля наймитів.
Іван Захарченко, член НСПУ
(Тижневик «Слово Просвіти», ч. 33, 2012 р.)

ЄДНАЙМОСЯ, ГОДІ ДРІМАТИ!

Чи можливо зараз бути байдужими до недостатнього і млявого становлення й відродження всього українського?

Української пісні, передусім, а також усього, де є українське слово, українська сутність і душа.

Те, що в пісні – душа народу – відомо давно. З глибини віків доніс її народ у пісні. Пісня з людиною завжди поруч: від народження до відходу у вічність.

Тому дуже хотілось би знати, шановні просвітяни, вашу думку, провівши своєрідне

ОПИТУВАННЯ,

в якому пропонується відповісти на запитання: **Чи бажаєте Ви підтримувати українську пісню?**

Тим просвітянам, для кого це – незаперечна істина, потреба і бажання, хто прагне засвідчувати українську свідомість не лише на словах, пропонуємо **відповісти.**

Відповідь можна дати навіть п'ятьма словами: **«Я бажаю підтримати українську пісню»,** далі написати своє ім'я та населений пункт і відправити цей короткий текст у вигляді SMS на номер мобільного телефону (066) 244-12-28.

Звичайно, величина підтримки буде у кожного своя. Для когось це величина підтримки необхідної книги (наприклад, орфографічного словника або словника наголосів), для когось – квитка на концерт українського артиста, а для когось – це просто солодкий подарунок – півлітрова баночка меду. Така собі солодка «золота середина».

Можна зазначити свою величину підтримки.

Метою опитування є:
знати вашу думку, дорогі просвітяни, про означену нагальну проблему;
знати структурованість розуміння просвітян у цій темі;
розвиток і продовження започаткованої справи.

Вітру не буде – треба гребти.

До справи.

Будемо вдячними самі собі.

Ідея і супровід – діяч мистецтв, співак МИРОСЛАВ,

почесний супровід – голова ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка ПАВЛО МОВЧАН.

* * *

Звертаємось до голів районних, міських об'єднань, первинних осередків:

Щире прохання поширити текст «Опитування» і «Додатку» до всіх осередків, до кожного просвітянина. А також провести зустрічі просвітян; роздати текст «Опитування» з «Додатком» і обговорити текст «Опитування» по суті; відповідь ухвалювати за власним сумлінням і покликанням ОСОБИСТО і ДОБРОВІЛЬНО.

Підтвердіть, будь ласка, інформацію стосовно «Опитування» про її поширення у районах, у своєму населеному пункті, надіславши SMS на той же номер (066) 244 1228.

До уваги! За умови успішного розвитку й продовження завдяки вам, шановні просвітяни, започаткованої справи, серед учасників, що відповіли на запитання «Опитування», буде проведене жеребкування. В результаті вибору жереба 100 (сто) просвітян отримають подарунки:

1 (один) головний подарунок,
7 (сім) цінних подарунків,
решта – заохочувальні.

АКЦЕНТ ДНЯ

ЗА СВОЮ КРАЇНУ, ГІДНІСТЬ, СВОБОДУ

Зі звернення Юлії Тимошенко до парламентів і лідерів демократичних країн, міжнародних організацій, які працюють для зміцнення свободи, та до всіх українців світу

Ми, українці, будемо міцно стояти за свою незалежну, європейську, демократичну, справедливу країну, за свою гідність та свободу аж до перемоги. Ні в кого немає сумнівів, що якщо вибори в Україні могли б бути чесними, то мафія негайно була б політично ліквідована. На жаль, надії на чесні вибори, ще раз наголошую, вже не існує! Але ми не кинемося в тил або в табір диктатури, де непогано годують за зради й послужливість. Ми не маємо на це морального права, бо наша поразка та їхня перемога найгіршим чином змінять Україну і вплинуть на всю Європу.

У багатьох постраданських країнах уже надовго втрачений час на демократичний розвиток. В Україні – ще ні! Ви вже багато зробили, і ми дякуємо вам за кожен крок, за кожне слово допомоги, але дійте далі! В Україні є шанс на боротьбу! Не зупиняйтеся! Усі разом не втратьмо цей шанс!

А ще я хочу звернутися до моїх рідних українців – як на Батьківщині, так і в усьому світі: **Прокиньтеся! Повстаньте! Незалежній Україні ніколи не було так тяжко, як нині! В якому б куточку світу ви не були – гуртуйтеся, знаходьте можливості для спільних дій та протестів. Звертайтеся по допомогу та підтримку для України до урядів своїх країн. Захистіть Україну, захистіть свою землю, віддайте їй зараз частинку свого життя. Саме тепер вона потребує допомоги своїх синів та доньок по всьому світу.**

Я не можу зараз із вами спілкуватися особисто, але я знаю, що ви мене чуєте і що вам усе це не байдуже, так, як і мені. І тут, за ґратами, я відчуваю пульс нашого великого єднання, солідарності, взаєморозуміння України та світу.

Вірю, що це єднання все змінить на краще, це і є наша надія, наш український шанс, шанс на сильну та розширену Європу.

Завжди ваша –
Юлія ТИМОШЕНКО

РЕЗОНАНС

НІ ЗА КОГО НЕ АҐІТУВАВ

13 вересня (ч. 37) «Галицька Просвіта» під реплікою «Агій!» подала замітку М. В. Пилипчука «Отаке обличчя професора», яка за змістом, суттю – пасквільна брехня.

Так ось, не 31 серпня, а 1 вересня, у День знань, народна артистка України Христина Стебельська телефоном запросила мене взяти участь у годинному прямому ефірі в м. Коломия. Тема мого слова в ефірі – захист української мови, критика антиукраїнського за своєю суттю Закону, ухваленого нещодавно Верховною Радою. Що я, як свідчать усні відгуки, блискуче виконав. Жодного слова з моїх уст про будь-яких кандидатів у нардепи не прозвучало.

Отже, вигадки щодо моєї персони та «пафосної» і з «гордістю» моєї аґітації за «слугу донецьких україноφобів і олігархів» – це не що інше як наклеп та приниження моїх титулів і звань, моєї україноцентричної позиції.

Володимир КАЧКАН

СЕСІЇ РАД

НА ПУЛЬСІ ЖИТТЯ КРАЮ

Завершилася 17-та сесія обласної ради шостого демократичного скликання, яку вів голова обласної ради Олександр Сич. На останньому, третьому, засіданні депутати ухвалили звернення обласної ради до Кабміну та Комітету Верховної Ради з питань охорони здоров'я з приводу недостатнього забезпечення Івано-Франківщини імунологічними препаратами для проведення щеплень населення, звернення до Кабміну та НКРЕ з вимогою переглянути запроваджені з початку року високі тарифи на електроенергію для сільського населення, як економічно невиправдані й соціально безвідповідальні. Обласна рада підтримала адресоване ВР звернення сільських голів Калуського району, котрі вважають, що передчасно розглядати без урахування думки їхніх громад внесений народним депутатом Валерієм Келестином законопроект щодо проведення експерименту з адміністративно-територіального реформування, який передбачає об'єднання громад м. Калуша і району.

Депутати висловили стурбованість наміром Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України не вводити надалі предмет «Основи християнської етики» у навчальні плани й висловилися за те, аби в нашій області продовжувалось вивчення його у 1–11 класах загальноосвітніх шкіл. А ще – було запроваджене заняття з християнського виховання у дошкільних навчальних закладах. Обласну Програму захисту і розвитку української мови на території Івано-Франківської області на 2013–2015 роки доповнили заходами, що передбачають фінансування коштом обласного бюджету видання словника гуцульської діалектологічної лексики та зібрання творів Василя Стефаника.

Утворили тимчасову контрольну комісію обласної ради для сприяння підготовці й проведенню виборів до Верховної Ради України. Вона необхідна передусім з огляду на те, наголошували голова обласної ради Олександр Сич і депутати, що під час нинішнього виборчого процесу мали й далі мають місце за мовчазного споглядання правоохоронних органів численні факти порушень, маніпулювання виборчим законом і демократичними механізмами при формуванні окружними виборчими комісіями дільничних, підкупу виборців, використання брудних виборчих технологій, «чорного піару» проти демократичних кандидатів.

Внесені зміни до обласного бюджету на 2012 рік та до переліку природоохоронних заходів. Обласна рада підтримала перспективні проекти транскордонного співробітництва Івано-Франківщини з реґіонами сусідніх країн.

P. S. Тимчасову контрольну комісію зі сприяння у підготовці та проведенні виборів очолив голова постійної комісії обласної ради з питань депутатської діяльності, етики, реґламенту, самоврядування, захисту прав людини, законності та правопорядку Анатолій Дронь.

Комісія звертається з проханням до жителів краю, політичних партій, громадських організацій інформувати її про виявлені порушення під час виборчого процесу. Інформацію подавати за адресою:
Обласна рада,
вул. Грушевського, 21 (каб. 509),
76004, м. Івано-Франківськ.

Наш кор.

ЗУСТРІЧІ

СПОВІДЬ ДМИТРА ПАВЛИЧКА

На зустрічі з краянами в обласній філармонії Дмитро Васильович зізнався, що у день свого народження він хоче висповідатися перед громадою міста, з яким пов'язане його молоде життя. З грудня 1944 по червень 1945 року він був ув'язнений в Станіславській тюрмі. Його тут катували. Але після приїзду генералів з Москви та перевірки діяльності місцевих енкаведистів його відпустили, а кати дістали по заслузі. Щоправда, сиділи вони недовго.

Далі іменинник представив громаді чотирьох кандидатів у депутати до Верховної Ради: Михайла Андрусяка, Олеся Донія, Василя Костицького і свободівця Володимира Купчака. На його думку, це люди високоморальні, патріоти, які будуть відстоювати інтереси громади міста в парламенті.

Всі кандидати виступили й охарактеризували пана Дмитра як політичного діяча, який від початку незалежності був при розбудові Української держави.

Дмитро Павличко приділив багато уваги сучасному політичному життю в Україні, антиукраїнській діяльності Президента Януковича. Поет вірить у перемогу демократичних сил на цьогорічних виборах. Неґативно оцінив діяльність Президента В. Ющенка. А закінчив цікавою інформацією з відносин Чорновола та Президента Кравчука. «Якось, – згадував гість, – разом із Президентом прийшов на засідання Руху з пропозицією Кравчука утворити Уряд на чолі з В. Чорноволом та міністрами-рухівцями. Та Чорновіл й інші рухівці кричали: «Комуняку – на гіляку!» й не хотіли говорити з Президентом».

Отака-то наша ментальність…

З днем народження Д. Павличка привітав голова ОО ВУТ «Просвіта» Степан Волковецький.

Поет читав поему Івана Франка «Мойсей», свої твори останніх років. На його слова написано дуже багато пісень композитором із Чернівців, які виконував соліст Чернівецької філармонії.

Закінчилися урочистості спільним співом пісні «Два кольори».

Михайло РУДКОВСЬКИЙ

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ **"ГАЛИЦЬКУ ПРОСВІТУ"!** Передплатний індекс – **91083**

ТАК ДУМАЮ

З КИМ ВИ, УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІҐЕНЦІЄ?

Питання вибору для кожного виборця, не було, не є і ніколи не буде легким, бо найважче – відрізнити брехню від правди. А саме брехня нині є на озброєнні багатьох кандидатів у народні депутати України та партій, особливо – від провладної більшості.

В країні нині склалася специфічна політична ситуація. В чому вона полягає? Сьогодні електорат України поділений на три табори: українські патріотичні сили, антиукраїнські ворожі сили й велика терпляча мовчазна маса, яка буде у виборчому процесі вирішальним чинником долі українського народу і його незалежності.

Провладна партія, щоб не стати перед всенародним судом, за вчинені злочини, за всяку ціну прагне втриматися при владі. Тому антизаконно переслідує, арештовує і шантажує, залякує, забороняє та підкуповує зубожілих людей. Однак, це може стати для неї болючим бумеранґом, бо то дозволяє виборцям краще пізнати ворожі плани й брехню, щоб зробити мудрий вибір. Електорат також мусить усвідомлювати, що є деякі новостворені партії начебто демократичного спрямування за ворожі кошти, які не є в опозиції, тільки з метою відтягти голоси від патріотичних партій. Також трагікомічно виглядає, що колишній Президент, маючи мізерну підтримку виборців, намагається провести у Верховну Раду свою політичну силу. Таким чином дискредитуючи демократичні та національні цінності.

Навпаки, українські патріотичні сили, може, не з найкращим складом кандидатів, але вони все ж є виразниками демократичних ідей, спрямованих для добра народу і держави. Електорат повинен ознайомитися з виборчою програмою опозиції, що допоможе йому у виборі кандидатів. Не треба вірити продажним опитуванням чи провокаторам, які декларують зрадницькі й брехливі тези на кшталт: «шкода наших зусиль, бо перемога все одно залишиться за владою». **Неправда,** бо якщо б усі виборці взяли участь у виборах, то владна партія ледве чи одну четверту голосів одержить.

ПРЯМА МОВА

Голова Комітету Верховної Ради з питань національної безпеки та оборони, представник Об'єднаної опозиції ВО «Батьківщина» Анатолій ГРИЦЕНКО – про відповідальність за фальсифікації на виборах: «Нехай зважує кожен член дільничної, окружної, будь-якої іншої комісії. З одного боку – кілька тисяч пропонує Партія реґіонів чи мажоритарник від ПР. З іншого боку – шість років тюрми, з якої можеш не повернутися. І нехай ці люди – оті жіночки, пенсіонерки, бібліотекарі, медсестри – хай знають: на шість років сяде і не побачить своїх дітей. Це зробимо обов'язково, щоб більше ми ніколи не говорили про фальсифікації».

На запитання, за кого нам голосувати, мала б відповісти українська інтеліґенція. Вона поголовно виростала на важкій праці селянських батьків, вона повинна іти з тим народом, пробуджувати національну свідомість і гордість та служити дороговказом своїм людям. Та, на жаль, тільки мала патріотична частка залишилася з народом – наражаючись на ворожі переслідування і наруги. А більшість їх, як колись, так і зараз, не виправдала себе у важких політичних баталіях, плазувала перед зверхниками і тепер не інакше. Клятий мовний закон зрадлива Рада підписала майже безперешкодно. Де була інтеліґенція? Яку пораду дали інтеліґенти (малороси) Януковичу день перед підписом смертної кари для української мови? Що зробила для народу так звана Реєстрована українська інтеліґенція – РУІна, яка має доступ до ґаранта? Таких запитань не вичерпати.

Ще є час. Інтеліґенти, ідіть з народом, доведіть йому свою патріотичність, не заплямуйте більше свого ім'я та чесного імені ваших батьків. Разом з народом візьміть бюлетень до рук, щоб не брати зброю.

Наша пошта: roduucca@gmail.com

ЖИТТЯ «ПРОСВІТИ»

ЖИВІМО З ВІРОЮ, НАДІЄЮ І ЛЮБОВ'Ю

Споконвіків дійшло донині
Це свято святкувати знов,
Бо прославляють три святині:
Надію, віру та любов...

Минула неділя у «Просвіті» видалась дуже щедрою на мистецькі заходи.

У міському парку культури та відпочинку своїми пісенними творами приносив насолоду мешканцям і гостям міста жіночий вокальний ансамбль «Квіти ромену» під керівництвом Ореста Турка. Цей колектив уже давно користується популярністю у наших краян. У репертуарі – українські народні пісні, пісні класиків української пісні О. Білаша, П. Майбороди, В. Івасюка, місцевих композиторів, які пропаґують справжнє пісенне мистецтво минулого і за якими спрагли наші люди.

Далі, як завжди, кожної останньої неділі місяця о 17 год. до НД «Просвіта» поспішали статечні чоловіки та елеґантні старші пані, яким не хочеться сидіти вдома й перебувати у щоденній домашній метушні, вони захотіли хоч раз на місяць зробити собі свято для душі. А оскільки цієї неділі ми ще й святкували день ангела Віри, Надії і Любові, то охочих значно побільшало. І тим, хто був у залі й носить ці імена, від «Просвіти» вручали пам'ятні сувеніри. Їм дарували також пісенні твори у виконанні О. Турка та Н. Легун. Хто прийшов уперше на вечір відпочинку «Кому за 40...», роздавали пісенники з найбільш співаними українськими народними піснями. Цього разу присутні співали задушевну пісню «Рідна мати моя» і патріотичну «Повіяв вітер степовий». Всі заслухалися, коли притчу про мову «Чия мова найкраща» читала поважна пані Анна Турчик. А далі були вальс, полька, коломийка...

Бо де ще так потанцюєм, як не в «Просвіті»... І закружляло на паркеті наше поважне панство. Та ще додав настрою Петро Турів, коли його пальці торкнулися кнопок акордеону, який він приніс із дому і заграв такі давні знайомі мелодії, під які ми танцювали в молоді роки. Він – тракторист на «Водоканалі», але тут так майстерно вигравав на музичному інструменті, що не хотілося вірити, що грає не професіонал.

Зразу ж після вечора відпочинку «Кому за 40...» зал заповнила молодь, бо для них була організована дискотека за участю молодих виконавців пісень і танців. Сучасну музику, звукове та світлове оформлення, лазерне шоу пропонував звукооператор НД «Просвіта» Іван Лабач.

А на порозі диво-осінь –
Доріжку листям замело,
У вирій журавлі відносять
На крилах літнє тепло...

Так відкрила молодіжній вечір ведуча Марія Третяк. Але сумний ноктюрн осені молодь не хоче сприймати. Вона в будь-яку пору – весела і життєрадісна. Їй хочеться співати, літати на крилах, танцювати... А тон святу задала Ангеліна Созіна, переможниця обласного відбірного туру «Україна має талант». Вона виконала пісні «За квітучі гаї» і «Посвяту матері». Після цього зал аплодував стоячи її мамі, яка зі сльозами радості на очах дякувала всім.

Зацікавлено сприймала молодь й інших молодих виконавців пісень: Лілію Полякову, Вікторію Мельничук, Марічку Андрюк, Анастасію Павлюк, Руслану Денегу, Вікторію Петрову, Марію Третяк. Дуже добре зарекомендувала себе студія «Імпульс» під керівництвом Сніжани Полянської. Взагалі вона має вже визнання в Україні і за її межами. «Імпульс» – золоті призери Національного чемпіонату з хіп-хопу. Вихованці представляли нашу державу на чемпіонаті світу в Лас-Вегасі. Тренер Аліна Корсуненко там пройшла «преслекшн» і ввійшла до когорти 16 найкращих, а Віталій Корсуненко пройшов у двадцятку найкращих учасників проекту «Танцюють всі». Своє мистецтво на дискотеці також представив клуб спортивного танцю «Динамо». Отож було на що подивитись і повчитись танцювати в інших.

Коли рушаєш у дорогу,
А щастя кличе знов і знов...
Візьми собі у допомогу
Надію, віру та любов...

Прозвучали заключні акорди свята. Тож живімо з вірою, надією і любов'ю.

Михайлина БОДНАР, *завідувачка культурно-масової роботи обласної «Просвіти»*

ДО 70-річчя УПА

ЖИЛИ, БОРОЛИСЬ, ЗАГИНУЛИ ЗА УКРАЇНУ

Минуло двадцятиліття як український народ став вільним і незалежним господарем своєї землі. Часто ми можемо почути не тільки від людей, далеких від політики, але й від лідерів української нації, що Україна здобула волю без жодного пострілу, без краплі крові, як це відбувалося по інших республіках колишнього Радянського Союзу. Але таке твердження фальшиве. За цю волю, яку здобули 24 серпня 1991 року, Україна заплатила величезну ціну: за неї пролились ріки крові найкращих синів і доньок українського народу. Найкращий цвіт української нації поклав свої буйні голови за волю і Незалежність України.

Боївка Служби безпеки. Лежить 4-ий зліва – Іван ДЗЕСА (Залізняк, Дзвін). 1945 р.

Нижче піде мова про одну з мільйонів тих родин, які жили для України, боролися з ненависними окупантами й віддали життя за свій народ, за Україну.

У селі Церківна Долинського району великий внесок у національно-визвольну боротьбу за волю України зробила сім'я Михайла Дзеси. Вся його родина, яка складалася із семи осіб, зазнала комуно-московського переслідування, депортацій у Сибір, а три його сини – Іван (Залізняк, Дзвін), Ілько (Богдан), Юрій (Наймолодший, Юрчик) загинули у боях з більшовицькими бандитами за волю України.

Михайло Дзеса (1895 р. н.), учасник Першої світової війни, був одружений з Анастасією Данилишин (1900 р. н.). У них було п'ятеро дітей: Іван (1922 р. н.), Ілько (1925 р. н.), Юрко (1929 р. н.), Петро (1933 р. н.), Ганна (1940 р. н.).

До початку Першої совітської окупації родина жила, як і всі інші жителі села, спокійним сімейним життям. Не мали великих статків, але працювали, орали своє поле, сіяли, садили, виховували діточок у дусі християнської моралі та любові до своїх батьків, до рідної мови і свого народу. Щонеділі й у свята батьки водили дітей до церкви, вчили молитися, шанувати старших і нікому не чинити кривди, завжди вміти постояти за правду, за честь і ніколи не хилити голову перед окупантами.

Школу відвідували реґулярно, закінчили сільську чотирикласну, а далі вчитися не було змоги, бо звідки взяти гроші на навчання? Мати і батько любили своїх дітей і мріяли дочекатися кращих часів, коли діточки підростуть, будуть допомагати, і тоді вони заживуть кращим життям.

Син Іван ріс, як на дріжджах: стрункий, чорнявий, з великими сірими очима. Коли навчився читати й писати, почав цікавитися дитячим журналом «Дзвіночок», «Наш приятель», читав батькову газету «Христос – наша сила». Залюбки гортав щорічний журнал «Золотий колос». Особливо йому подобалося читати оповідання, в яких розповідалося про боротьбу українського народу з поляками, турецькими, татарськими і московськими поневолювачами. А коли батько приніс додому з читальні твори Андрія Чайківського, він уже не тільки сам читав, але й заохочував братів Ілька та Юрчика. Великий вплив на нього мали оповідання Чайківського «На уходах», «За сестрою», «Козацька помста», а також «Олеся» Б. Грінченка, «Тарас Бульба» М. Гоголя. А «Кобзар» Тараса Шевченка перечитував по кілька разів. Знав напам'ять багато його творів.

Видавництво «Червона калина» в той час видавало багато книжок, у яких описувалася героїчна боротьба українських січових стрільців, їхні бої на Маківці, Ключі, Лисоні. Якось, прочитавши про подвиги Олени Степанівни, Софії Галечко, він сказав батькові: «Тату, як я підросту і буду великим, то піду зі старшими хлопцями на Маківку, щоб поклонитися могилам, де спочивають герої». Батько не заперечував. Він хотів, щоб його Івась був таким, як оті усусуси, які гнали москалів з Карпат, як герої Української Галицької Армії, як герої Крут і Базару.

Коли Іванові виповнилося 14 років, він записався до бібліотеки-читальні «Просвіти», брав участь у підготовці і святкуванні національних свят, декламував вірші, грав невеликі ролі у п'єсах, які ставили старші хлопці. Івася вони любили, бо був чесний, ввічливий, слухняний і допитливий.

Перед німецько-польською війною вся молодь із Церківни ходила на Маківку. Був серед них також Іван зі своїм братом Ільком. Хлопці бачили все, що діялося тоді на Маківці. Коли служили панахиду на могилах героїв, аґент червоної Москви вивісив червоний прапор і кричав: «Ганьба Україні!»

На очах братів Дзесів і всіх присутніх відбулася розправа над московським аґентом. Іван уже тоді зрозумів, що найбільшим одвічним ворогом України є Москва і польський уряд.

Наступного дня у село приїхали два польські поліцаї, щоб знайти ініціаторів походу на Маківку та учасників розправи над комуністом. Заходили вони і до Іванового батька, але нічого від нього не довідалися. «Ніхто на Маківку не ходив. Мої діти були вдома», – так говорив батько, так говорили люди в селі. На той час у селі Церківні не було зрадників, село було високо свідоме, патріотичне.

19 вересня 1939 року Болехів зустрічав «визволителів», а через кілька днів вони завітали у село Церківна. Наказали відчинити читальню «Просвіти» й почали в ній «господарювати». Енкаведисти з партійними працівниками з району забрали із сільської бібліотеки літературу, підшивки газет, понищили портрети Євгена Коновальця, Симона Петлюри, Тараса Шевченка та образ Матері Божої. Іван бачив, як варвари з Москви нищили в читальні книжки, портрети. Ті книжки, які він найбільше любив читати, були знищені. Його серце щеміло й бажало помститися за варварське знищення народного добра. Але ще не настав той слушний час розплати. З радістю і надією на краще життя зустріла сім'я Дзесів, як і багато галичан, день 30 червня 1941 року. Люди сподівалися, що Гітлер прожене московських зайд і дасть волю Україні.

Та Гітлер і не думав дати Україні волю. Після кількох п'янких днів свободи у село прийшло розчарування. Почали забирати молодь – одних у Німеччину на рабську роботу, інших – у так званий бавдінст (служба батьківщини). Забрали на роботу в бавдінст й Івана. Молодих хлопців німці примушували будувати міст у Стрию, підірваний совітами. За якийсь час забрали і другого сина Ілька. Важка це була праця, а ще гірше дошкуляла поведінка німецьких посіпак і фольксдойчів. Годували так, щоб працівники не померли з голоду.

У бавдінсті створили підпільну організацію ОУН, яку очолив Осип Костів з села Старий Мізунь. Однак німці вийшли на слід організації, тож щоб не потрапити до рук ґестапо, хлопцям довелося втікати і якийсь час перебувати в підпіллі.

«Хай німці будують самі той міст, а ми будемо будувати вільну Україну», – сказав Іван батькові, коли прибув пішки зі Стрия додому. Тепер Михайло Дзеса разом зі своїми діточками жив у щоденних тривогах. Він очікував, що німецька влада покарає його синів, а то й усю сім'ю. Щодня можна було сподіватися «непрошених гостей». Сім'я жила напівлеґально.

У цей час в Карпатах вже діяли організовані відділи УПА.

Попрощався старший син Іван з батьком, матір'ю, молодшим братом і з сестричкою Ганною і подався до лісу. За відвагу і залізну волю нарекли його Залізняк. Так, у нього був справді залізний характер! Спочатку був командиром рою, а за якийсь час командував чотою.

На фронтах німці зазнавали поразки за поразкою. Фронт почав наближатися до Карпат. Не один бій з німцями прийняв Залізняк зі своєю чотою.

Василь ГУК

(Далі буде)

ПРОПОЗИЦІЯ

ЯКЩО СПРАВДІ БРАТИ – ТО І МОВИ ВЧІТЬ ТРИ

Наш давній дописувач – голова Всесвітнього українського патріотичного об'єднання «Корона» кримчанин Мирослав Мисяк рішуче й відкрито висловлює свою громадянську позицію у відстоюванні державності української мови. У щойно надісланому листі він пише: ***«Шановна редакціє! Надсилаю вам копію листа, якого відправив нещодавно одному з авторів скандально-знаменитого «антимовного» законопроекту В. Колесниченку. Мало надії, що отримаю відповідь, то нехай хоч люди знають…»***

Народному депутату України
Колесниченку
Вадиму Васильовичу

Надсилаю вам відповідь на ваш законопроект «Про засади державної мовної політики».

Минулої осені в Ялті відбулись громадські слухання, одним з пунктів порядку денного яких було обговорення концепції державної мовної політики в Україні. Я як голова Всесвітнього українського патріотичного об'єднання «Корона» запропонував присутнім підтримати ось таке звернення до президентів України, Білорусі, Росії:

«Шановні президенти!

Фундаментом мов трьох братніх народів: України, Білорусі, Росії є старослов'янська мова Київської Русі. Російська мова вивчається в Україні й Білорусі. Закономірно, що в Україні повинна вивчатися ще й білоруська мова, а в Білорусі повинна вивчатись ще й українська мова, а в Росії повинні вивчатись і українська, і білоруська мови. Знання мов об'єднує народи!»

До честі учасників слухань, ніхто з них не виступив проти. Але відповідей від адресатів так і не отримав. А хотілось, аби і в Росії вивчали у школах мови «братніх народів». Це було б і «по-братньому», і по справедливості.

Мирослав МИСЯК,
голова ВУПО «Корона», м. Ялта

ПРАВДА ПРО КРИВДУ

Колеґа переслав мені статтю одного, як пише російська Вікіпедія, «публіциста, націоналіста, неоязичника». Оскільки цю людину особисто не знаю, від коментарів утримаюся. Але, прочитавши публікацію О. Широпаєва, подумав, що в Росії все ж таки не все ще втрачене: з'являються, слава Богу, притомні люди. Хотілося б, звичайно, щоб їх було більше і вони на щось там впливали. Пропоную вам її найбільш цікаві фраґменти.

Володимир ОГРИЗКО, *міністр закордонних справ України (2007–2009)*

ОЛЕКСІЙ ШИРОПАЄВ: «ПРО ДВА РІЗНІ НАРОДИ»

«Україна та Білорусь є головними геополітичними союзниками Росії. Наша зовнішня політика повинна бути максимально спрямована на інтеґрацію з Україною і Білоруссю... Фактично ми – один і той же народ... Ми повинні підсилювати інтеґрацію», – ці слова Олексія Навального, сказані ним днями для українського телебачення, викликали помітний мережевий резонанс. В Україні реакція цілком певна: «Росопозиціонер Навальний виявився звичайним імперським шовіністом».

Немає сумнівів, що ставлення до тези про «триєдиний народ» є непомильним тестом на імперське мислення. Доводиться констатувати, що для Навального цей тест виявився, на жаль, провальним. Враження стає ще більш невтішним, якщо згадати, що не так давно Борис Нємцов рішуче відкинув ідею парламентської республіки як не відповідну «прообразу Росії». Отже, один зі знакових лідерів протесту по-імперськи, «по-москальськи» вважає українців «малоросами», інший є прихильником президентської монархії». Погодьтеся, є привід для невеселих думок: а хто ж ще з постійних ораторів мітинґів-протестів вважає, що метою «білої революції» є лише заміна одного Путина іншим Путіним?..

Моя позиція з українського питання така.

Все-таки у відношенні росіян до українців, до України таїться щось ключове, доленосне – для нас, росіян. Для українців Росія теж значуща, але тільки як точка відштовхування, що допомагає усвідомленню своєї, української, інакшості. **Для росіян же Україна, навпаки, точка постійного тяжіння, заздрісної уваги, об'єкт поглинання як чогось «исконно свого» і переробки за власним образом і подобою.** Ніщо так не дратує росіян, як очевидні відмінності з українцями в мові, менталітеті, культурі, історичному досвіді. Якщо росіяни і визнають ці відмінності, то лише на рівні відмінностей, скажімо, між Володимирщиною і Рязанщиною, але ніяк не на рівні відносин двох різних народів.

Відома думка, що Росія без України в імперському плані недолуга. Щось у цьому ж дусі говорив Бжезінський, та й не тільки він. Ця думка правильна. Але справа навіть не стільки в економічному й геополітичному значенні України для Москви. **Справа насамперед у тому, що на традиційному російському ставленні до України, по суті, тримається російська імперська свідомість, завдяки якому російська імперія, нехай і в урізаному вигляді, все ще існує.** Наголошую: саме ставлення до України – не до Балтії, не до Кавказу – є визначальним для російської імперської свідомості. **Щойно росіяни відкриють для себе, що українці це ДІЙСНО інший народ – російський імперський міф впаде, а з ним неминуче скінчиться й імперія.**

Говорячи про «братній український народ», **більшість росіян сприймають українську мову й саме українство як прикре історичне непорозуміння, історичний вивих, що виник завдяки шкідливим впливам Литви та Польщі.** І при цьому *росіяни не задають собі запитання: а може, вивихом є вони самі?*

Треба сказати, що **на словах** росіяни завжди готові визнати, що українці – народ, **але – увага! – «Братній народ».** ***За цією лукавою формулою криється тверде переконання, що ми – росіяни й українці – ОДИН народ, покликаний жити в одній державі зі столицею в Москві.***

Історично вивихнутими є якраз ми, росіяни. **Нас вивихнула татарщина**. Ще в XIII столітті позначилися два протилежні історичні вектори, що визначили подальше формування українського і російського народів. **Перший вектор** – боротьба з Ордою в союзі з Європою, **другий** – боротьба з Європою в союзі з Ордою. Персоніфікували вони відповідно в особистостях Данила Галицького та Олександра Невського. Перший вектор – природний і логічний в культурно-історичному плані. Другий вектор – найглибше збочення з далекосяжними наслідками: культурними, державними, історичними, психологічними, моральними. І якщо **король Данило – знакова фігура України**, то **прийомний ханський син Олександр Невський – знакова фігура Росії, її «ім'я»**. Такі витоки нинішніх російсько-українських відносин. Вже після цього говорити про «двох братніх народів» не доводиться. Цивілізаційна ворожнеча зумовлена вже цими двома історичними особистостями.

Їх можна назвати народоутворюючими. ***Наскільки Данило Галицький не схожий на Олександра Невського, настільки українці не схожі на росіян – у своєму ставленні до права, свободи, власності. Якщо українська самосвідомість історично тяжіє до Європи, то традиційна російська самосвідомість сприймає Європу більш або менш вороже, недовірливо і заздрісно, зворотним боком якої виступає месіанська чванливість і викривальний пафос щодо «прогнилого Заходу».***

Європа для росіян – це «втрачений рай», звідки їх вирвали татарським арканом. Саме конфлікт між початковою європейською природою і нав'язаним азіатизмом історії і державності визначив **російський психотип**, всі його комплекси і фобії. Звідси всі **російські неврози** – від пияцтва до більшовизму. Втративши Європу, росіяни захотіли її не просто забути – вони вирішили її зненавидіти, полюбивши при цьому своє історичне нещастя, весь цей нав'язаний їм долею **азіатизм**. **Це психологічне і розумове перекручення називається російським патріотизмом.**

Україна ж, завдяки Литві і – так, так! – Речі Посполитій, **зберегла в собі причетність до Європи, збереглася як Русь у справжньому сенсі цього поняття**. А ми переродилися в Московію, втративши споконвічну цивілізаційну ідентичність. Саме це і є предметом наших російських, точніше московитських, ревнощів, що визначає наше ставлення до України.

Ще на Переяславській раді (1654), на горезвісному «воз'єднанні», треба сказати, вельми вимушеному з боку козаків, **зустрілися два різні народи**, що говорили мовами різних культур. **Мало хто знає**, що **в Переяславі козаки, погоджуючись дати присягу московському цареві, наполягали, щоб і він, у свою чергу, присягнув козакам у дотриманні їхніх вольностей.** Тобто козаки заявляли себе носіями типово ЗАХІДНОЇ правової культури. Зрозуміло, це викликало обурення московської сторони, яка заявила, що «у нас не повелося, щоб царі давали підданим присягу, а вольності ваші Государем дотримані будуть». Як видно, віри Москві у козаків особливої не було: **чотири полки царю в Переяславі так і не присягли…**

Як Росія «дотримала» козацькі вольності, добре відомо: всіма силами вона намагалася усунути українське «історичне непорозуміння». Вже **незабаром після Переяславської ради почалася московізація України: насадження воєвод, згортання міського самоврядування, утиски козацтва, заохочення доносів і т. ін. У 1662 році був створений Малоросійський наказ, який перебував у безпосередньому підпорядкуванні у царя.** Через нього цар стверджував претендентів на гетьманство, садив воєвод по українських містах, будував фортеці в Україні, скеровував дії московських і козацьких військ. Крім того, це відомство наглядало за діяльністю гетьмана і контролювало всі контакти українців із Московією. Про Переяславські угоди у Кремлі вже й не згадували.

Потім був **показовий геноцид у Батурині (1708)** – відповідь Петра Першого на спробу гетьмана Мазепи відстояти залишки суверенітету України. **Потім відбулися два знищення Запорізької Січі – Петром і, остаточне, Катериною.** Потім було перетворення України в набір типових губерній, царська політика русифікації і, нарешті, сталінський голодомор як засіб придушення українського національно-визвольного опору. **А зовсім недавно, за часів Віктора Ющенка, ми бачили, як Москва боролася з українським «історичним непорозумінням» шляхом маніпуляцій з газпромівськими заглушками.**

Звичайно, козакам у XVII столітті не варто було вступати в настільки гостру конфронтацію з поляками, які в цивілізаційному плані були набагато ближчі до козацтва, ніж московити, незважаючи на їхнє православ'я. У свою чергу, і гордим полякам треба було розуміти, що від їхнього конфлікту з козацтвом виграє лише Москва. Звичайно, була потрібна федеративна і правова реформа Речі Посполитої, що складалася лише з двох суб'єктів – Польщі та Литви. **Вимагалося визнати третій суб'єкт – Україну (Русь). Так і сталося при укладенні Гадяцької унії (1658).** Але, на жаль, пізно: ненависть козаків до «ляхів» була вже дуже велика, і проект провалився. Як би він з'явився раніше – і в України були б усі шанси існувати сьогодні як повноцінна європейська держава. Та й наша, російська, доля склалася б інакше, оскільки без України Росія навряд чи перетворилася б на монстральну імперію, врешті-решт розродилася більшовизмом. Московія неминуче увійшла б до складу більш цивілізованого і сильного сусіда. І ми, росіяни, жили б зараз у Європі, не маючи за спиною ГУЛАҐу та іншого мерзенного історичного досвіду. І сама історія Європи була б іншою...

Ми, росіяни, звичайно, брати українцям, але брати, які зазнали якоїсь неприємної мутації. **Ми небезпечні, неначе несемо в собі якусь руйнівну заразу, і тому нас інстинктивно сторонятся всі, хто живе західніше: українці, прибалти, а тепер і білоруси.** Зате Китай привалюється до нас усе щільніше... Отже, «два братні народи». Але, як бачимо, в кінцевому рахунку **культурно-історичної генези росіян і українців зовсім різні, навіть протилежні.**

Що ж, підсумуємо. **Нам, російським, час усвідомити, що здобуття Україною незалежності глибоко закономірне.** Це історична справедливість, з якою необхідно не просто змиритися – нам треба її зрозуміти і прийняти. Розуміння, що Україна дійсно інша країна, справжній закордон – ось ключ до нашого самопізнання, самокритики і самозвільнення, передумова зародження нової російської ментальності без імперських і антизахідних стереотипів. Якщо це станеться, все наше бачення історії і світу зміниться. **Україна ніби ставить перед нами, росіянами, дзеркало**. Треба чесно і безстрашно вдивлятися в нього. І, як сказано в нашій же, російській, приказці, «на зеркало неча пенять...» (на дзеркало нічого нарікати...).

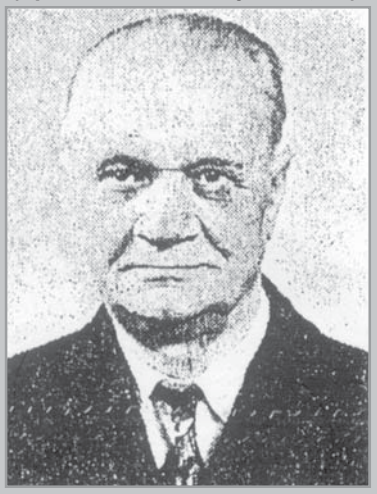
А українська влада мовний «закон» ухвалює – таке собі чергове свідчення власної малоросійської недалекоглядності. І сумно, і смішно водночас.

Хоча, може, це й непогано. Бо правду кажуть: чим смішніша влада, тим вона слабша.

ПОСТАТІ

НА ШЛЯХУ ПОСТУПУ

(Продовження. Поч. у № 38, 39)

Микола Угрин-Безгрішний

Молоді січовики об'єднувалися у класні козацькі товариства – імені Івана Мазепи, Костя Гордієнка, Івана Сірка, Богдана Хмельницького. Вони мали свої січові прапори і легку зброю, відбували «маневри». «Козачата-січовики» під орудою своїх кошових – Миколи Угрина-Безгрішного й Антона Лотоцького долучалися до художньої самодіяльності, театрального життя. Як аматор Микола Угрин-Безгрішний у 1914 р. сам виступав у ролі другого парубка у виставі драми «Ой, не ходи, Грицю...», яку дав театр **Йосипа Стадника** у Рогатинській гімназії.

З початком Першої світової війни рогатинські січовики з «Молодої Січі» на чолі зі своїми вчителями-кошовими добровольцями зголосилися до Леґіону Українських січових стрільців (УСС).

* * *

...Спомином-відгомоном вирнули жорстоко-настовбурчені, страшні людиноовбивчі картини Першої світової і звитяжної національно-визвольної революції 1914–1921 років. Він – у вирі цієї боротьби: у Празі формує станицю УСС, а при ній – освітньо-музейну інституцію – «Пресову Кватиру УСС», яку очолює до листопада 1918 року. Був одним із піонерів зародження стрілецької преси, зокрема, сатиричного журналу «Самохотник» (1915), «Вістник Пресової Кватири УСС» та журналу «Червона калина» (1917).

* * *

...Швидкоплинна течія часу вимиває з калейдоскопу пережитих подій ті чи інші моменти з життєпису. Та не всі. Згадалося йому перебування у Корпусі січових стрільців полковника **Євгена Коновальця** (Київ) з весни 1918 р., а згодом, у 1919 р., – у штабі полковника **Василя Вишиваного** і сотника Е. Ляріша: тоді вони і старшина УГА **Іван Чупрей** готували Гуцульське повстання проти румун, які окупували Покуття. «Через зраду попали ми в неволю», – згадалося йому.

Згодом обставини закинули його до загону повстанців **отамана Шепеля** на Поділлі, в околицях м. Хмільника, а з зайняттям Києва українсько-польськими військами у 1920 р. зголосився до 6-ої стрілецької дивізії генерала **Безручка** Армії УНР. Та сили були нерівні: під натиском чисельного московсько-більшовицького війська українська армія вимушена була відступити на Ковельщину, що опинилася під окупацією Польщі.

Невдачі у визвольній боротьбі не викликають у нього зневіри: він вірить у перемогу національно-визвольної революції і готовий до подальшої боротьби. Він – на становищі українського консула при польському уряді у Станиславові. А по договорі з Польщею у Ризі – викладач української мови (сотник) у Юнацькій школі в Кам'янці-Подільському. Тут, до речі, він особисто зустрівся з доктором **Іваном Липою.**

* * *

...Та кривава сумна доля України. Національно-визвольна революція потерпіла поразку. Московсько-більшовицька орда заполонила Україну, різними інструментами насильства, важкими ланцюгами терору, затопила Україну ріками крові українського народу, винищила осереддя – калиновий цвіт нації, а ті, що не скорилися, уціліли, подалися на захід – за Збруч, до Галичини, на Волинь, Закарпаття...

* * *

...Неспокійні думки, що роєм обсідали його єство, силою волі змусив утихомиритися. Упорядкував їх потік. перш за все, поставив перед собою гостре запитання: «Що робити далі?» І після болісних роздумів незаплямоване його сумління підказало йому: «Не здавайся, Миколо!.. Ще не вмерла Україна!.. За її волю треба розпочинати нову боротьбу!..»

Отож повертається на педагогічну роботу до Рогатинської гімназії «Рідна школа». Сюди ж невдовзі повертається і його побратим – Антін Лотоцький. Свою боротьбу вони розпочинають з просвітянської ниви: Микола Угрин-Безгрішний – просвітянський діяч у місцевій філії, де очолює її провід. Не зважаючи на перешкоди польської адміністрації, він з однодумцями відновив у повіті низку читалень «Просвіти», відремонтував будинок філії, гуртом заснували оркестр місцевої міщанської читальні, відродили бібліотеку.

Згодом М. Угрин-Безгрішний та Антін Лотоцький розширюють поле своєї діяльності на інших ділянках громадської і культурної роботи. У січні 1923 року вони заснували в Рогатині видання місячника журнального зразка «Рогатинець» – як «Вістника Кружка УПТ (Українського педагогічного товариства)». редактори, звісно, – Микола Угрин-Безгрішний та Антін Лотоцький. З 1924 р. журнал прибрав підзаголовок «Ілюстрований журнал культурного життя повіту». Спочатку він друкувався у рогатинській друкарні Хаїма Школьника, а деякі числа – у друкарні Ставропігійського інституту.

«...Журнал був редаґований вміло та цікаво, що треба завдячувати редакторам... «Рогатинець» був сумлінним літописом многогранного життя Рогатинщини. «Рогатинець» давав цікаві та критичні статті про українське життя Рогатина та околиць», – згадував згодом рогатинець **Микола Мартинюк** у спогадах «Рогатинські видання і видавництва».

Часопис містив статті, нариси, оповідання, поезії, спогади, бібліографічні огляди, друкував календарики церковних і народних свят, гумор і сатиру, розповідав про справи шкільництва у повіті, про кооперативний рух, давав сільськогосподарські поради.

У редакції співпрацювали: **Іван Верб'яний, Андрій Гургула,** художник **Юліан Панькевич** (під псевдонімом Простен Добромисл), **Микола Вороний, В. Чапелянський** і, звісно, самі засновники часопису – Микола Угрин-Безгрішний (друкувався з давно прибраними криптонімами М. У. Б.,Т. В. і псевдонімами – М. Венгжин, Козак Нитка, Князь УСУСУ, Козак Молодої Січі) та Антін Лотоцький (друкувався під криптонімами і псевдонімами – А. Л., Л-ан, А. Бей, Тото Долото, Само Собою-не-Руданський, Лотан). Спільною для себе вони обрали абревіатуру МУБАЛ, тобто Микола Угрин-Безгрішний і Антін Лотоцький.

У січні 1924 року вони поміщають у журналі «Словарець чужих слів у статтях "Рогатинця"». Окремі числа «Рогатинця» присвячувалися видатним постатям української історії та літератури. Так, у ч. 3 часопису за 3 березня 1923 р. окрема сторінка присвячувалася Тарасові Шевченку, де зі своїми творами виступали співредактори: М. У. Б., зокрема, виступив з поетичною посвятою «Кобзареве свято», а Лотан – зі статтями «Пророк і батько України», «Школа на Україні в Шевченкових часах». Перу А. Лотоцького належать також спогади «Як святкували століття народин Кобзаря "Молоді Січі" рогатинської гімназії».

Володимир МОРОЗЮК, *член НСПУ*

(Далі буде)

З РОСИ І ВОДИ!..

ВІТАЄМО!

Голови первинних осередків Івано-Франківського міського об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка щиросердечно вітають із 70-річним ювілеєм голову міського об'єднання товариства «Просвіта», відомого громадського діяча, доктора технічних наук, професора Національного технічного університету нафти і газу, академіка УНГА,

ВАСИЛЯ БОЙКА!

Вельмишановний Василю Степановичу!

Роки відлітають, як птахи, торкаючись краєм наших сердець і душ. Ваші роки – це ще літня пора, багата дорідним колоссям, запашним цвітом, ще тільки ранніми яблуками. І хай ця літня пора буде для Вас якнайдовшою і повниться новими здобутками в науці й «Просвіті», щоб вони були корисними для Вас, Вашої родини, приятелів, для України.

Попереду ще прекрасні й милі для ока й душі життєві осінні дні. А осінь – це найбільш розкішна й багата пора. Хай вона буде для Вас у праці плідною і запашною. Наш час – це час надій і сподівань. Ми живемо у досвітках нової доби, коли ще переважає темінь, але вже за обрієм пробиваються промені нового, благородного, людяного.

Хай Всевишній благословить Вас здоров'ям, довголіттям та опікою, щоб Ви були свідком і учасником нового часу, щастя кожного, хто любить Бога, людей, Україну. Ви, гадаємо, – серед них.

Міцного Вам здоров'я, добра, щастя і многих благословенних літ!

З повагою за дорученням голів первинних осередків Івано-Франківського МО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка член Правління, голова осередку Центру професійно-технічної освіти № 1 Богдан СУШЕВСЬКИЙ

ДО ПЕРВНІВ

ОБЕРІГ, ЩО ЗІГРІВАЄ ДУШУ...

Роман Бойчук та Оксана Трак – перші автори «Пісні про Бортники» біля криниці Буратівка у рідному селі

Пісня – це жива історія роду, племені, держави. Недарма кажуть, що коли народ співає, то живе його історія... Пісня є тим невидимим ланцюгом, який єднає покоління, і завжди пісня – творіння любові... Зокрема, й до своєї малої Батьківщини, до рідного села...

«Пісня про Бортники» – перша пісня про село, яка також є творінням любові, адже автори її творили з любові до рідних стежок дитинства, до духмяного цвіту каштанів, що стрічають усіх при в'їзді в село, до утаємничених лісів, що огорнули село своїм зеленим омофором, до криниці Буратівки, що є гордістю села. А може, ця пісня зіткана з далекої маминої ласки, що залишилась для авторів, на жаль, уже тільки спогадом...

Автори першої пісні про село Бортники – Оксана Трак, вчителька української мови і літератури місцевої школи (авторка слів) і Роман Бойчук, керівник художньо-мистецького колективу «Резонанс» (автор музики), народились і зростали у Бортниках, тут залишились стежки їхньої юності, а любов до рідного села у серці зберегли назавжди.

З глибини серця лились на папір поетичні рядки про Бортники, з любов'ю писала пані Оксана про свою вітцівщину і не знала, що слова стануть піснею і будуть єднати покоління бортниківчан... Навчаючи й виховуючи своїх учнів, Оксана Іванівна прищеплює їм любов до рідних витоків, до українства, до пісень, зіткаких з любові до рідного краю...

Пан Роман живе і працює у районному центрі, але у Бортниках він є частим гостем, його люблять і чекають у рідному селі, адже він має великий талант від Бога дарувати людям музику і пісню, а ще – це людина великої простоти і шани до людей.

Бортниківчани щиро вдячні авторам першої пісні про село і гордяться ними, адже знаковим є те, що «Пісня про Бортники» звучала в проекті «Пісенна карта Тлумаччини», який, до речі, є першим в Україні і автором якого є Ігор Танчак, директор центру соціальних служб дітей, сім'ї та молоді Тлумацької райдержадміністрації.

Пісня про рідне село – це оберіг, що зігріває душу у далеких світах, додає сили й натхнення у творчості, робить такою короткою дорогу до рідного дому.

Галина СЛОБОДЯН,
сільський голова с. Бортники

КОНКУРСИ

РІДНЕ МІСТО МОЄ...

Відповіді на конкурс «350-річчя міста Івано-Франківська»

При підготовці до 350-річчя з часу заснування Івано-Франківська міське об'єднання ВУТ «Просвіта» оголосило конкурс на найкраще знання духовності, історії та культури нашого міста. Для всіх, хто бажав взяти участь у конкурсі, запропонували дати відповіді на запитання.

У конкурсі взяли участь учні та вчителі з восьми навчальних закладів. Надіслані роботи, крім відповідей на запитання, були проілюстровані малюнками, схемами, діаграмами й фотографіями. Звичайно, найбільш кваліфіковані відповіді дали вчителі. Правління міського об'єднання щиро дякує всім учасникам конкурсу.

Переможцями конкурсу визнали:

Василя Костюка, учителя ЗШ № 25 – І місце; **Ольгу Максимців,** учениці 9-В класу школи-ліцею № 23 – ІІ місце; **Уляну Парубецьку,** учениці 6 (10) класу гімназії № 2 – ІІІ місце. Їх нагородять грамотами.

А подяки вручать:

Марині Озарко, учениці 9-Б класу (ЗШ № 7, вчитель – О. В. Войницька); **Миколі Кузишину,** учневі 8-Б класу ЗШ № 13; **Христині Стебеньковій,** учениці ЗШІ (вчитель – О. В. Туранська).

Переможців, всіх учасників та їхніх керівників нагородять також пам'ятними сувенірами, книгами, зокрема:

Лілію Вовк, учениці, **Уляну Веретко,** учениці 6-А класу, **Тетяну Ямнюк** (гімназія № 2, керівник – вчитель історії Б. Р. Тимчук); **Остапа Бурка,** учня 8-З класу (гімназія № 3, вчитель – С. Й. Липецька); **Анну Фешовець,** учениці 8-Б класу, **Ореста Бедруса,** учня 8-А класу (ЗШ № 13, вчитель – О. І. Копей); **Віталія Моголівського,** учня 10-А класу (ЗШ № 16, вчитель української мови та літератури – М. І. Путько); **Людмилу Павлюк,** учениці 8-В класу, **Олену Обиденну,** учениці 9-А класу, **Христину Магас,** учениці 8-В класу (ЗШЛ № 23, вчитель історії – О. В. Андрухів); **Оксану Кучак,** учениці 10-В класу (вчитель – Н. В. Рибчинська); **Надію Кащій,** учениці 10-Г класу, **Анну Бартошевську,** учениці 10-Г класу (вчитель історії – О. Й. Білик); **Марію Ошуркевич,** учениці 8-А класу, **Василину Костун,** учениці 8-А класу (ЗШ № 25, вчитель – В. В. Костюк).

ПОДАЄМО ПРАВИЛЬНІ ВІДПОВІДІ НА ДЕВ'ЯТЬ ЗАПИТАНЬ І НАШІ МІРКУВАННЯ

1. Назвіть прізвища видатних людей, які перебували в магнатському замку?

Тут жив і помер у 1691 р. А. Потоцький, який вважається засновником міста. В замку перебували: польський король Ян Собеський (1686), трансільванський князь Ференц Ракочи (1700-ті рр.), австрійський імператор Йосип ІІ (1783). Проживала Ганна Орлик – дружина гетьмана України на еміґрації у 1732–1756 рр. Пилипа Орлика.

2. Коли збудована і де розташовувалася перша в місті українська церква?

Українська церква Святого Воскресіння збудована у 1670-их рр. на тому місці, де зараз діюча синагога. Церква була дерев'яною і завалилась 1815 р.

3. Назвіть приблизну (з точністю до тисячі) кількість населення міста на момент встановлення австрійської влади в 1772 р.

Чотири тисячі осіб.

4. Де і як в Україні був покладений початок організованому жіночому рухові?

У Станиславові. Проведенням Установчого з'їзду руських жінок Н. Кобринською 7 грудня 1884 р.

5. Де і коли в місті відбувся перший демонстраційний кіносеанс?

У травні 1897 р. на другому поверсі кам'яниці І. Данкевича з нинішньою адресою: вул. Гетьмана Мазепи, 6.

6. Коли і де в місті з'явились перші п'ятиповерхові будинки?

У 1912–1913 роках. Першою п'ятиповерховою кам'яницею був готель «Уніон» (в радянський час – готель «Київ», тепер – бізнес-центр) по вул. Незалежності, 4.

7. Назвіть прізвище діяча, який найдовше керував Станиславівською «Просвітою»?

Володимир Янович, лікар. Був головою «Просвіти» від 1904 до 1931 року з перервою на період депортації російською окупаційною владою до Симбірська (1914–1918).

8. Назвіть прізвища наших земляків, уроджених Станиславівщини, які були міністрами (державними секретарями) ЗУНР під час перебування уряду в Станиславові.

Дмитро Вітовський, державний секретар військових справ – з Медухи, Михайло Мартинець, державний секретар земельних справ – з Солотвина, Іван Мирон, державний секретар шляхів пошти й телеграфу – із Залукви, М. Лозинський – з Бабина Зарічного (закордонні справи), Осип Бурачинський – із Криворівні (судівництво).

9. Яка споруда є найвищою в Івано-Франківську?

Телевізійна вежа (1966). Її висота – 190 м.

10. Якою бачите «Просвіту» в майбутньому? На яких питаннях культурно-просвітницького життя варто було б зосередити діяльність сучасної Просвіти»?

У вікторині було десять запитань. Майже ні в кого не викликали труднощів 4-те, 5-те, 6-те, 7-ме запитання. Загалом учасники порадили собі з 3-ім і 9-им запитаннями. Тільки в 9-му запитанні дехто був неуважний і замість відповіді про найвищу **споруду** (телевежа) давав відповідь про найвищий **будинок** (ратуша). Частина тих, що дали правильну відповідь про споруду назвали помилкову висоту (175 м замість 190 м), очевидно, у якомусь виданні зустрічається ця неточна величина.

Складніше з 1-им запитанням. Не завжди серед видатних людей, що перебували у замку, називали короля Яна Собеського, трансільванського князя Ференца Ракочи, дружину гетьмана України Анну Орлик. І в той же час називали імена людей, які в замку ніколи не бували.

Непростим видалося 2-ге запитання (про першу збудовану в місті українську церкву). Правильна відповідь на запитання: перша українська церква в місті споруджена у 1670-их роках на тому місці, де зараз діюча синагога. Це, зокрема, засвідчує недавно виявлений наріжний камінь церкви (газета «Галичина» за 19 травня 2012 р.). Частина учасників, використовуючи матеріал із книги В. Грабовецького «Історія Івано-Франківська» назвала датою заснування церкви 1601 рік. Але ж **міста** тоді ще не було! Навіть якщо така церква була, то в селі Заболоття, а не в місті.

Найгірше із 8-им запитанням про наших **земляків-міністрів** (державних секретарів) уряду ЗУНР під час його перебування в Станиславові. Повної відповіді не дав практично ніхто. Часто називали прізвища Костя Левицького та Левка Бачинського. Хоч вони справді наші земляки, але Левицький подав у відставку з поста голови Державного секретаріату ще у Тернополі, до переїзду уряду в Станиславів. Бачинський був заступником голови Національної Ради (парламенту), а міністром ніколи не був.

На 10-те запитання отримали цікаві пропозиції, які потрібно втілювати в життя. Погоджуємось, підтримуємо й подаємо частину з відповіді на це запитання Тетяни Ямнюк: **«Діяльність «Просвіти» повинна зосереджуватись на культурному розвитку українського народу, дотриманні традицій українців, зокрема, проведенні заходів з українською народною тематикою. Адже сучасний українець має знати, в якій державі він народився і які традиції українського народу. Кожен повинен бути справжнім патріотом своєї держави».**

Значну частину відповідей на наші запитання учасники подали на підставі матеріалів з Інтернету. Є відповіді, що цілком побудовані на цих матеріалах. Про це можна пожалкувати, бо Інтернет-матеріали часто подаються без авторства і можуть бути неточними. Рекомендуємо учасникам не забувати дорогу до бібліотек, користуватися книжками. Багатий матеріал з історії Станиславова (Івано-Франківська) має краєзнавчий відділ обласної бібліотеки імені Івана Франка. Понад тридцять книжок, присвячених різним аспектам історії обласного центру, підготувало історико-краєзнавче об'єднання «Моє місто» і видрукувало у видавництві «Лілея-НВ». Там відповіді практично на всі запитання.

Для всіх учасників організовується подорож до пам'ятника Тарасу Шевченку (с. Серафинці Городенківського району) та екскурсії до пам'ятників і в музеї Леся Мартовича (с. Торговиця) і Василя Стефаника (с. Русів). Там буде вручення нагород.

Наталія СИНИЦЯ,
Михайло ГОЛОВАТИЙ,
Богдан СУШЕВСЬКИЙ

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ...

КАЛЕНДАР ПРОСВІТЯНИНА

ЖОВТЕНЬ

(Закінчення. Поч. у № 39)

18 ЖОВТНЯ

105 років від дня народження **Ірини Гриневич** (1907–1997), української учительки, яка підтримувала Союз українок, «Просвіту», «Меморіал», уродженки м. Надвірна.

100 років від дня народження **Євгена Курила** (1912–1984), українського актора театру ім. І. Тобілевича в Станиславові (1928–1935), «Заграва» (1935–1938), державних театрів ім. І. Франка у Станиславові (1939–1940) та ім. Лесі Українки у Львові (1940–1941), Львівського оперного театру (1941–1944), «Ансамблю українських акторів» під керівництвом Володимира Блавацького у Німеччині. У 1949 році оселився у США, де і помер.

85 років від дня народження **Михайла Фіголя** (1927–1999), заслуженого художника України, мистецтвознавця, уродженця с. Крилос Галицького району.

20 ЖОВТНЯ

125 років від дня народження **Ростислава Заклинського** (1887–1974), літературознавця і письменника, який 1919 р. редаґував журнал «Народ» у Станиславові.

21 ЖОВТНЯ

340 років від дня народження **Пилипа Орлика** (1672–1742), автора першої української Конституції (1710). Родина П. Орлика деякий час жила в Станиславові, він і сам бував на Прикарпатті.

150 років від дня народження й **120 років** з часу смерті **Йосифи Дзвонковської** (1862–1892), вчительки, перекладачки з польської мови, великого кохання Івана Франка, уродженки м. Станиславів.

26 ЖОВТНЯ

140 років від дня народження **Йосифа Кишакевича** (1872–1953), священика, композитора, без виконання творів якого до 1939 року не відбувався жодний концерт у Галичині.

27 ЖОВТНЯ

60 років від дня народження **Миколи Кугутяка,** доктора історичних наук, доктора філософії, професора, директора Інституту історії і політології, завідувача кафедри етнології та археології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

60 років від дня народження **Володимира Стасюка,** лікаря, директора Івано-Франківського базового медичного училища (з 1995 р.), члена «Просвіти» (з 1989 р.), НРУ.

28 ЖОВТНЯ

60 років від дня народження **Ігоря Зварича,** українського політика, народного депутата України, почесного президента Івано-Франківської реґіональної спілки промисловців і підприємців, члена президії Івано-Франківської торгово-промислової палати, голови опікунської ради Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

31 ЖОВТНЯ

135 років від дня народження і **70 років** з дня смерті на засланні **Дмитра Левицького** (1877–1942), українського громадсько-політичного діяча Галичини, адвоката, який був одним зі співзасновників і першим головою (1925–1935) Українського народного демократичного об'єднання (УНДО).

Підготував ***Петро АРСЕНИЧ***

ЗНАЙ НАШИХ!

ПОДОЛАЛИ ВСІ ЗАВАДИ

У Ялті відбулися змагання на Кубок України з легкої атлетики серед ветеранів (осіб старших 30 років). У змаганнях взяли участь 217 спортсменів з усіх областей України, міст Києва, Севастополя та Автономної Республіки Крим.

Успішно виступили на цих змаганнях наші краяни: івановранківець Василь Кричун та вчитель фізкультури із села Лолин Долинського району Роман Глушак. Василь Кричун змагався на восьми (!) дистанціях, що є абсолютним рекордом за всю історію змагань. Він був першим у бігу на 800 м, 1500 м, 3000 м і другим у бігу на 200 м, 400 м, спортивній ходьбі на 3000 м, 5000 м, а також – в естафетному бігу 4 по 100 м. Роман Глушак був другим у бігу на 10 000 м і третім у бігу на 5000 м.

Наш кор.

Просвітяни краю висловлюють щире співчуття просвітянці, членові Правління (1989–1991) **Вікторії Захарії** з приводу відходу у вічність **її чоловіка Ярослава,** активного просвітянина, колишнього депутата обласної та міської рад. Розділяємо з Вами, пані Вікторіє, біль втрати рідної людини.

Від імені Правління ОО та МО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка голови Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ, Василь БОЙКО